

ΣΩΤΗΡΗΣ ΠΑΣΤΑΚΑΣ

Ο δόκτωρ Ψ
ανάμεσα στους άλλους

ΚΕΔΡΟΣ

Σωτήρης Παστάκας: *Ο δόκτωρ Ψ ανάμεσα στους άλλους*

ISBN 978-960-04-5196-2

Υπεύθυνη Τμήματος Επιμέλειας-Διορθώσεων: Μαρία Σπανάκη
Επιμέλεια-Διόρθωση: Αναστασία Παπασταθοπούλου
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© Σωτήρης Παστάκας, 2021

© Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2021

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

1. Η ευγενής νόσος

Κάποιος παλιός καθηγητής μου μας είπε μια μέρα στο γραφείο του πως όποιος διαβεί την πόρτα και μπει στο μαγαζάκι της ψυχιατρικής μπορεί να αγοράσει μόνο ένα είδος. Το ψυχιατρικό μαγαζάκι δεν λειτουργεί όπως η Δέλτα της γειτονιάς: δεν μπορείς να αγοράσεις και σοκολάτα και εφημερίδα και τσίχλες και μπαταρίες. Βγαίνοντας λοιπόν ο ατυχής πελάτης θα κρατά μόνο ένα είδος στα χέρια του. Δεν μπορεί να αγοράσει και κατάθλιψη και σχιζοφρένεια, θα πρέπει να διαλέξει ένα και μόνο είδος, που να ταιριάζει στην ιδιοσυγκρασία του, στην οικογενειακή του παράδοση, στην εικόνα που έχει για τον εαυτό του και, γιατί όχι, στην εικόνα που θα ήθελε να παραδώσει στους απογόνους του.

Ο ίδιος, μας εξομολογήθηκε – όπως θα έπρεπε να κάνουν όλοι οι καλοί καθηγητές –, θεωρούσε τον εαυτό του τυχερό: έχοντας ψωνίσει από νεαρή ηλικία μια δόση κατάθλιψης, είχε μάθει να πορεύεται στη ζωή με την ακράδαντη πεποίθηση πως δεν θα τρελαινόταν ακόμη κι αν έβλεπε τον ήλιο να δύει στην Ανατολή. Θα στενοχωριόταν, αυτό μάλιστα, αλλά σίγουρα δεν θα τρελαινόταν.

Έτσι κι αλλιώς, στενοχωριόταν για πολύ πιο ασήμαντα πράγματα, ή μάλλον, όπως μας είπε, εκείνον τον στενοχωρούσαν τα «καθόλου πράγματα». Δεν στενοχωριόταν για κα-

νένα πράγμα. Αυτό το «κανένα πράγμα» ήταν εκείνο που τον στενοχωρούσε.

Όλοι εμείς που τον ακούγαμε ήμασταν ήδη στην ειδικότητα κι άλλοι ήταν παντρεμένοι με παιδιά, οι περισσότεροι είχαν έναν και δύο ατυχείς δεσμούς, και όλους μάς στενοχωρούσαν διάφορα πράγματα: τα στενά οικονομικά, τα αδιέξοδα συναισθηματικά, τα χθόνια οικογενειακά, οι κληρονομίες και οι αντιπαροχές, οι ατελέσφορες επιθυμίες στο μεταίχμιο των ονείρων και της σκληρής πραγματικότητας του βιοπορισμού. Μας στενοχωρούσαν τόσο πολύ τα πράγματα, τα συγκεκριμένα πράγματα, που μας ακουγόταν περίεργο, έως εκκεντρικό, να στενοχωριέται κάποιος για το «κανένα του πράγματος».

Θεωρήσαμε πως ο καθηγητής μας ήταν ένας ευγενής, τίτλος εξάλλου που τον είχε κερδίσει με τη συμπεριφορά του στις παραδόσεις των μαθημάτων αλλά και στην καθημερινή συναναστροφή του μαζί μας, ένας ευγενής που έπασχε από τη νόσο των ευγενών. Εκείνη την «πλήξη» που μας είχε πρωτογνωρίσει ο Μοράβια με τους *Αδιάφορους*, ο Ζαν Πολ Σαρτρ με τη *Ναυτία*, ο Αλμπέρ Καμύ με τον *Ξένο*, ο Φελίνι με το *Dolce Vita* και το *Οκτώμοσι*, ο Αντονιόνι με την *Τριλογία της σιωπής*. Η μελαγχολία εκείνα τα μεταβατικά για μας χρόνια, που από τα θρανία περνούσαμε στην παραγωγή, ήταν η ευγενής νόσος των πλουσίων, και ο καθηγητής μας όχι μόνο ήταν πλούσιος, αλλά καταγόταν και από πλούσια οικογένεια, γεγονός που αύξανε το δέος μας απέναντί του.

Δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε εκείνη την εποχή ότι δεν κάνουν τα λεφτά ευγενή την κατάθλιψη, αλλά η ίδια η νόσος καθιστά ευγενείς τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από

την οικονομική τους επιφάνεια. Η οικονομική τους κατάσταση ωστόσο προσδιορίζει τη στάση τους απέναντι στην αρρώστια: οι πλούσιοι την ομολογούν πιο εύκολα και την περιφέρουν με nonchalance, ενώ οι φτωχοί δύσκολα την παραδέχονται, κι αν τύχει να την παραδεχτούν, ντρέπονται και προσπαθούν να την αποκρύψουν από το περιβάλλον τους, ακόμη κι από τον γιατρό τους, κρατώντας τη μυστική χάρη σ' εκείνη την έμφυτη συστολή που τους διακρίνει όταν έχουν να αντιμετωπίσουν ανθρώπους ανώτερης κοινωνικής τάξης.

Δεν θα ξεχάσω τον Έντι, που, παρότι ποιητής και οικότροφος στο Hawthornden Castle International Retreat For Writers, έβγαινε βόλτα χωρίς ομπρέλα στο βροχερό Εδιμβούργο επειδή, όπως μου είπε, ανήκε στην εργατική τάξη και για κάποιον της δικής του κοινωνικής τάξης ήταν αδιανόητο να κρατά ομπρέλα, σύμβολο και συνήθεια της αστικής τάξης, μιας τάξης που δεν ήταν η δική του.

Πέρασαν τα χρόνια και, όπως έλεγε ο Γούντι Άλεν στον επίλογο της ταινίας του *Πάρε τα λεφτά και τρέχα* για τους συγκρατούμενούς του, πολλοί από μας τους ειδικευόμενους εκείνης της εποχής έγιναν καθηγητές, άλλοι ομοφυλόφιλοι, άλλοι καλόγεροι, άλλοι μπήκαν στο ΕΣΥ, και ένας μικρός αριθμός συντάχθηκε με τους ελεύθερους επαγγελματίες, αν και είχαμε έναν συνάδελφο που προτίμησε να γίνει αγελαδοτρόφος στις αργεντινικές πάμπες αμέσως μόλις αντεπεξήλθε επιτυχώς στις εξετάσεις για τον τίτλο της ειδικότητάς του, αντί να δεχτεί τη θέση του ψυχιάτρου που με πολιτικό ρουσφέτι του είχε εξασφαλίσει ο πατέρας του στο ΙΚΑ Περιστερίου.

Πέρασαν τα χρόνια και η ψυχιατρική δεν παρέμεινε η ίδια. Άλλαξαν οι ταξινομήσεις των νόσων, τα συμπτώματα τα ίδια μεταλλάχθηκαν, χάθηκαν εκείνες οι θεαματικές παραλύσεις των άκρων που αντιμετώπιζε με επιτυχία ο Φρόνιτ και οι συν αυτό μακάριοι συνάδελφοι του περασμένου αιώνα, που είχαν να αντιμετωπίσουν αλαλίες, κεραυνοβόλες κωφώσεις, παροδικές αμνησίες που συνοδεύονταν πάντα με απομάκρυνση από την οικογενειακή εστία και άσκοπες περιπλανήσεις στην πόλη.

Άλλαξε και η θεραπευτική αντιμετώπιση, με χίλιες δυο φαρμακευτικές αγωγές και ad hoc ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις, ολοένα και περισσότερο επικεντρωμένες πλέον στον ασθενή και στα αιτήματά του. Άλλαξε ο κόσμος, άλλαξε η ψυχιατρική, αλλάξαμε κι εμείς, αλλά η κατάθλιψη παρέμεινε η κατ' εξοχήν ευγενής νόσος, που δεν χάνει την αίγλη και την πρωτοκαθεδρία της στην προτίμηση όλων εκείνων που προσέρχονται μετά φόβου Θεού για να γίνουν «χρήστες υπηρεσιών ψυχικής υγείας», όπως προτείνει πλέον για τους φευγάτους και τους τρελάκες ο νέος κώδικας επαγγελματικής ορολογίας. Απαιτούν μάλιστα να τους χαρακτηρίσεις καταθλιπτικούς, ασχέτως αν είναι μέθυστοι, ψυχοπαθητικοί ή σεξουαλικά αποκλίνοντες...

Αυτά τα χρόνια που πέρασαν δεν διάβηκαν ματαιώς: χάρη στο επίμονο έργο όχι τόσο των ψυχιάτρων, όσο των φιλοσόφων, η κατάθλιψη αναδείχθηκε σε υγιή αντίδραση του οργανισμού απέναντι στην ασχήμια του κόσμου που μας περιβάλλει. Θα ήμασταν χαζοχαρούμενοι αν με όλα αυτά που συμβαίνουν καθημερινά γύρω μας δεν εκφράζαμε την παραμικρή αγανάκτηση. Μέσα σε έναν κενό και αποτρό-

παιο κόσμο η Τζούλια Κρίστεβα επανεκτίμησε τη στάση του καταθλιπτικού και την ανέδειξε ως τη μόνη υγιή αντίδραση στον κατακλυσμό βιαιότητας που εισπράττει καθημερινά από τη στιγμή που θα περάσει το κατώφλι του σπιτιού του. Θα έτυχε στους περισσότερους από σας να βγείτε καθαροί και περιποιημένοι μια οποιαδήποτε εργάσιμη μέρα από τη σπιτική φωλιά, και μέσα σε δέκα λεπτά να έχουν γίνει σμπάραλια τα νεύρα σας από την επιθετικότητα που εισπράττετε στην πρώτη συνάντηση με τους συμπολίτες σας. Αφήστε την εμπλοκή σας με δημόσιες υπηρεσίες, ΔΕΚΟ και ασφαλιστικούς οργανισμούς. Εδώ μιλάμε πως δεν μπορεί κανείς να περπατήσει στο πεζοδρόμιο, πως ζούμε σε μια χώρα που αγνοεί συστηματικά την έννοια της προτεραιότητας, που την ιερότητα του πεζού την έχει γραμμένη στις πανάκριβες ζάντες των τεσσάρων τροχών της, κι εσύ θέλεις να διεκπεραιώσεις με το χαμόγελο στα χείλη την αποστολή της αλληλογραφίας σου στο γκισέ του ταχυδρομείου;

Η κατάθλιψη λοιπόν, που την έχουμε συνοδοιπόρο μας πιστό και τίμιο μέσα στην αχαρακτήριστη καθημερινότητά μας, δεν παύει να είναι ο ήλιος που μας τροφοδοτεί και μας αναζωογονεί. Ένας «μαύρος ήλιος», που, αν δεν μας κάνει καλύτερους, τουλάχιστον μας δείχνει τον δρόμο για τον αγώνα: μαύρα κι άραχνα είναι τα πράγματα, κι εμείς καλούμαστε να τα αλλάξουμε, να τα κάνουμε φωτεινά και ωραία.

Ιδού η θετική πλευρά που αναγνωρίζουν πλέον στην κατάθλιψη οι νέοι φιλόσοφοι και όσοι από τους ψυχιάτρους ενστερνίζονται την άποψή τους. Δεν μπορεί να υπάρξει επαναστατική δράση από κάποιον που δεν τον ταλανίζει η κατάθλιψη. Ο Ιταλός φιλόσοφος Εμανουέλε Σεβερίνο μιλάει

για «ενεργητική κατάθλιψη», την κατάθλιψη που μας κάνει ενεργητικούς, προκαλώντας σκάνδαλο και ανατρέποντας τα ψυχιατρικά θέσφατα, που έχουν περιορίσει τον καταθλιπτικό στα αρνητικά του συμφραζόμενα: την παθητικότητα, την απάθεια, την αβουλία, την αναβλητικότητα, την παραίτηση από το ζωντανό και ακατάπαυτο γίγνεσθαι του κόσμου, τη διαρκή πρόκληση της ζωής, που μας θέλει συνεργούς και συνένοχους ακόμη και στις ακραίες επιθυμίες της.

Ο Σεβερίνο στηρίζει όλο το ιδεολογικό του οικοδόμημα πάνω στην ποίηση και στις σημειώσεις του Τζάκομο Λεοπάρντι, πάντοτε σε στενή αντιπαράθεση με τα συμβάντα του βίου του. Το καταθλιπτικό συναίσθημα του ποιητή, αναμφισβήτητο και οφθαλμοφανέστατο, δεν εμποδίζει τον φιλόσοφο να διακρίνει την ποιοτική διαφορά ανάμεσα στον παραιτημένο καταθλιπτικό και σ' εκείνον που, βαθύτατα μεν καταθλιπτικός λόγω του πεπερασμένου της ανθρώπινης φύσης, διατηρεί ωστόσο αλώβητη την ενεργητικότητά του. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν που εντρυφεί επισταμένως σε ένα από τα πιο γνωστά ποιήματα του Λεοπάρντι, το οποίο παραθέτουμε σε δική μας μετάφραση:

Εις Εαυτόν

*Τώρα θα ησυχάσεις για πάντα,
κουρασμένη καρδιά μου. Χάθηκε
κι η τελευταία ανταπάντη, που την είχα
γι' αθάνατη. Χάθηκε. Καλά το ξέρω
πως μέσα μας για τις γλυκές πλάνες
όχι μόνο η ελπίδα, μα κι ο πόθος έχει σβήσει.
Αναπαύσου για πάντα. Αρκετά*

*καρδιοχτύπησες. Τίποτα δεν αξίζει
τους παλμούς σου, ούτε η γη
είναι άξια στεναγμών. Πίκρα και πλήξη
η ζωή και τίποτε άλλο: ο κόσμος όλος, λάσπη.
Ηρέμησε πια. Ας είναι αυτός ο τελευταίος
καημός σου: στο γένος μας η μοίρα
μόνο τον θάνατο χαρίζει. Τώρα πια περιφρόνησε
τον εαυτό σου, τη φύση, τη σκληρή εξουσία
που τον κοινό αφανισμό μας στα κρυφά απεργάζεται,
και την άπειρη ματαιότητα των πάντων.*

Όταν, μερικά χρόνια αργότερα, έγινε και για μένα «ο κόσμος όλος, λάσπη», αυθόρμητα μου ήρθε στον νου ο καθηγητής μου. Ευτυχώς συναίνεσε να με δεχτεί, αν και πλέον είχε αποσυρθεί από το πανεπιστήμιο, αλλά όχι από τα κοινά, και έκανε πολύ επιλεγμένο ιατρείο. Τον βρήκα ακόμη πιο καταθλιπτικό από ό,τι τον θυμόμουν, αλλά γεμάτο όρεξη να αλλάξει τα πράγματα: προεδρεύων σε διάφορες επιτροπές κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων, δεν μου επέτρεψε σχεδόν να μιλήσω, αρκέστηκε στα λίγα που του είπα ως εισαγωγή – με γνώριζε εξάλλου πολύ καλά και δεν είχε ανάγκη από άλλα στοιχεία – κι έπειτα μιλούσε μόνο εκείνος.

«Παστάκα», μου είπε, «η κορυφή της γνώσης είναι η απόγνωση, βάλ' το καλά στο μυαλό σου. Πρέπει να το είπε ο Ντ' Αούντσιο, αλλά στα ελληνικά μου φαίνεται πως το νόημα αποδίδεται καλύτερα απ' ό,τι στο πρωτότυπο».

Δεν χρειάστηκε να κάνω πολλές συνεδρίες μαζί του. Γρήγορα μάλιστα διέκοψα με δική μου πρωτοβουλία και τη φαρμακευτική αγωγή. Έτσι κι αλλιώς αισθανόμουν υπέρο-

χα. Τόσο θαυμάσια, όσο κάποιος που είχε μάθει πλέον στο πετσί του πως «πίκρα και πλήξη η ζωή και τίποτε άλλο: ο κόσμος όλος, λάσπη». Με τον καιρό έμαθα πως μόνο όποιος δεν περιμένει τίποτα μπορεί να τα αποκτήσει όλα. Χώρια που αισθανόμουν τυχερός γιατί είχα αγοράσει μόνο μια κατάρλιψη.

Ούτε ο Λεοπάρντι αυτοκτόνησε: πέθανε σε ηλικία τριάντα εφτά ετών στη Νάπολη, όπου καταχαιρόταν τη συντροφιά των νεαρών φίλων του, από κάποια μορφή δυσεντερίας επειδή έφαγε πολύ μα πάρα πολύ ναπολιτάνικο παγωτό.

Απλώς, να, κάποιες φορές ξυπνάω καταϊδρωμένος στον ύπνο μου, γεμάτος αμφιβολία για την αλήθεια της ιστορίας με το ψιλικατζίδικο της ψυχιατρικής. Ονειρεύομαι συχνά πως μπαίνω στο μαγαζάκι και αγοράζω ό,τι βρω μπροστά μου, χώρια που περνάω μεγάλα διαστήματα πραγματικής απόγνωσης και την κορυφή της γνώσης όχι μόνο δεν την κατέκτησα, αλλά δεν μου είναι ορατή ούτε με κιάλια. Λέτε να με κοροΐδισε – όπως κοροΐδεύω κι εγώ σε καθημερινή βάση τους ασθενείς μου – ο δάσκαλός μου;

2. Παύλος ο Πρίγκιπας

«Σημασία δεν έχει τι κάνεις, αρκεί να το κάνεις με στιλ».

Ένα από τα αγαπημένα ρητά του Πρίγκιπα, παρμένο από τον μέγα δανδή Όσκαρ Γουάιλντ, σύνθημα κρυφό μιας ολόκληρης γενιάς με υψηλή αισθητική, άπειρα διαβάσματα, αφομοιωμένη στην πράξη υψηλή λογοτεχνία (καμία αγάπη για τους μπητ). Ήταν μια γενιά που δεν μαϊμούδιζε τον Μπουκόφσκι, δεν καταναλωνόταν σε εφηβικά διαβάσματα, αγαπούσε την Ποίηση και τον Κινηματογράφο. Αγαπούσε τον ηλεκτρικό ήχο της κιθάρας του Τζίμι Χέντριξ, τα τύμπανα των Santana, τον ύπουλο και υποδερμικό ρυθμό των Rolling Stones.

Για να μιλήσω για τον Πρίγκιπα, επειδή όλα τα έκανε με στιλ, θέλησα πρώτα να τινάξω από πάνω του την άσπρη σκόνη, τη ζάχαρη άχνη που του πρόσθεσαν με τα χρόνια άνθρωποι ατάλαντοι και χωρίς στιλ στην προσωπική τους ζωή. Το έργο κάποιου δεν επικάθεται σαν επιφώτιση, αλλά είναι απλή προέκταση του βίου του και κανένα άλλοθι δεν επιβραβεύει ψεύτικες προθέσεις βίου, καμία εμπειρία δεν καθιστά κάποιον έμπειρο αν δεν εγγράφεται στο βιβλίο τής αισθητικής.

Ο Πρίγκιπας κέρδισε το προσωπύμιό του στην καθημερινή συναλλαγή με τους ανθρώπους. Όχι μόνο από τους φίλους

του, αλλά κι από εκείνους που έτυχε να τον συναντήσουν έστω και για μία φορά στη ζωή τους. Έτυχε να συγκατοικήσω μαζί του για εξήντα περίπου μέρες, τις προτελευταίες της σύντομης ζωής του, σε έναν φιλόξενο χώρο για τα βάσανα της ψυχής και του σώματος. Εκείνη την περίοδο κι εγώ έδινα τον καλύτερο εαυτό μου βορά στα θηρία και ο Παύλος ήταν ήδη κατασπαραγμένος από το περιβάλλον του. Εκείνη την περίοδο λοιπόν είδα την αρχοντιά του στην καθημερινή του ζωή, την απεριόριστη αγάπη του για όλα τα παιδιά και τη συγκατάβασή του για τα ανθρώπινα, την απόλυτη συγχώρεση στα πάθη και στα λάθη των ανθρώπων, την κατανόηση και των πιο άσχημων και αφυλολόγητων συμπεριφορών, την έμπρακτη συμπαράσταση στις ανάγκες του άλλου, είτε με το σακάκι του το δερμάτινο, που το έβγαζε και το περνούσε στις πλάτες κάποιου για να ζεσταθεί και την ίδια στιγμή του το χάριζε, είτε με το να μοιράζεται τον καφέ και τα τσιγάρα του... Ο Πρίγκιπας συγχωρούσε όλους μας και μας δινόταν ανιδιοτελώς. Αν δεν τον είχα γνωρίσει, δεν θα μπορούσα να γνωρίζω το απόλυτο μεγαλείο του. Ευφύια απ' όπου αναδεικνύεται η ουσιαστική ευγένεια. Αδελφός στον άνθρωπο, ιππότης στη γυναίκα. Δεσμευμένος να κυκλοφορεί με τις «σερβολέτες» του, όπως αποκαλούσε τα *Suivectori*, κάποια φτηνά αντικαταθλιπτικά χάπια της εποχής που, ευτυχώς, αποσύρθηκαν από το εμπόριο... Άτι καθαρόαιμο. Η δύναμη που σε κάνει πρίγκιπα, αυτό το διαφορετικό «πριγκιπικό αίμα» που κυλάει στις φλέβες σου, δεν επηρεάζεται από τις εποχές. Και σήμερα αν ζούσε ο Σιδηρόπουλος, στην εποχή της κακογουστιάς, της ασχήμιας και της γκλαμουριάς, πάλι θα ξεχώριζε. Οι πρίγκιπες ξεχωρίζουν ανεξαρτήτως εποχών,

καλών ή κακών, και, αντίθετα, ακριβώς στους κακούς καιρούς δείχνουν τη διαφορετικότητά τους και με το στίλ και την αρχοντιά τους, που δεν αφήνει τον λεκέ να κολλήσει πάνω τους, αλλά τον κάνει να γλιστρά και να πέφτει, γίνονται φάροι για τους χαμένους ναυαγούς αυτού του κόσμου...

Όσο πιο πολύ βουτάς στη βρώμα και στην κακογουστιά, τόσο καθαρίζεσαι και βγαίνεις καλύτερος και σοφότερος – αυτή ήταν η αρχή ολόκληρης της φιλοσοφίας ζωής του Όσκαρ Ουάιλντ. Πρέπει να τα δοκιμάζεις όλα για να μπορείς να έχεις κατανόηση και συμπόνια για την αδυναμία των φτωχών του πνεύματος και της ζωής.

Ο Σιδηρόπουλος μπορεί να ήταν τυχερός που έφυγε, γιατί έτσι έδωσε τέλος στον προσωπικό του αγώνα για προσφορά. Την οποία όμως ποτέ δεν αντιμετώπισε έτσι... Οι πρίγκιπες δεν νιώθουν ότι προσφέρουν κάτι. Γι' αυτούς είναι η απόλυτα φυσική κατάληξη της ζωής τους. Δεν το νιώθουν σαν προσπάθεια, βγαίνει από μόνο του... Αυτό είναι το «στίλ», είναι αυθόρμητο, είναι αυθεντικό.

Μόνο οι πρίγκιπες της εποχής μας, γιατί πάντα υπάρχουν τέτοιοι, ζουν μαζί μας, δίπλα μας, νιώθουν την ίδια μοναξιά της μοναδικότητας που ένιωθε και ο Παύλος και την υπομένουν, αλλά η θέση τους, το στίλ τους, το «πριγκιπικό αίμα» τους δεν θα τους αφήσουν ποτέ να το παραδεχτούν. Θα σέρνονται απλώς σε κλαμπ της συμφοράς στα δυτικά προάστια, στην επιχρυσωμένη πορνεία των ΒΠ, σε καταγώγια των Εξαρχείων...

Ήταν τυχερός που πέθανε στις απαρχές μιας εποχής που είχε αρχίσει ήδη να χάνει και αυτή την ελάχιστη έστω αισθητική, για να ενδώσει τελικά στην κακογουστιά, στην

γκλαμουριά, στον ηθικό μηδενισμό, στην απροκάλυπτη και δίχως αιδώ δημόσια πορνεία, στα φτηνά αισθήματα, παραδομένη «χωρίς στιλ» στο παιχνίδι των γενετήσιων ενστίκτων. Ένας πρίγκιπας στις μέρες μας θα αισθανόταν εκτός τόπου και χρόνου. Μνημονεύοντας τον Παύλο μνημονεύουμε μια ολόκληρη γενιά που υπηρέτησε την αισθητική του τόπου και φεύγοντας την πήρε μαζί της, αφήνοντάς μας στην απόλυτη ασχήμια του σήμερα.

3. Ο Παντελής της ημίσειας ώρας

Είχε τα χέρια ιδρωμένα. Η πρώτη χειραψία υπονοεί πάντα τα πάντα όλα. Ο ψυχίατρος μπορεί να βγάλει διάγνωση κι από τη χειραψία. Χτύπησε το κουδούνι μου, ένας μεγαλοδικηγόρος που είχε κληρονομήσει το γραφείο εξ ημισείας από τον πατέρα του και τον πεθερό του, ειδικευμένος στην εξαγωγή χρήματος σε τράπεζες της Αγγλίας, και αναζητούσε το ινκόγκνιτο σε συνοικιακούς ψυχιάτρους όπως εγώ. Το ιδρωμένο χέρι του μαρτυρούσε το γαλάζιο άουντι T-T για το οποίο είχε πασχίσει να βρει πάρκινγκ στη Νέα Σμύρνη, και όλα όσα δεν θα μου έλεγε στη συνέχεια. Συνηθίζεται οι πλούσιοι να τρέχουν σε συνοικιακά ιατρεία προς επίλυση των ψυχολογικών τους, με ιδρωμένα χέρια και ακριβά αυτοκίνητα, για να αποφύγουν τα κουτσομπολιά με τους ψυχιάτρους που συναντούν σε κοινωνικά κοκτέιλ πάρτι.

Κάθισε στην μπερζέρα των ασθενών και μου εξέθεσε το πρόβλημά του: πρόωρη εκσπερμάτωση λόγω περιορισμένου χρόνου συνουσίας. Στην πραγματικότητα όμως τα ζητήματα του Παντελή ήταν περισσότερα: ιδρωμένη χειραψία, κοντοτσούτσουνος και πρόωρη εκσπερμάτωση.

Αντικειμενικά μπορούσα να δώσω λύση στην ιδρωμένη χειραψία και στην πρόωρη εκσπερμάτωση. Το κοντοτσούτσουνος δεν επιδέχεται ψυχιατρική λύση και, έτσι κι αλλιώς,

το μέγεθος πουλιού του 80% των ανδρών κυμαίνεται ανάμεσα στους δεκατρείς με δεκάξι πόντους...

Γαμούσε μόνον πελάτισσες, στα μισάωρα διαλείμματα του δικηγορικού γραφείου. Διατηρούσε και έναν γαμηστρώνα στον Λυκαβηττό, εξ ημισείας με τον συνεργάτη του. Ως πρωταρχικό πρόβλημα έθεσε την πρόωρη εκοπερμάτωση, αναγκαστική μέσα σ' εκείνο το μισάωρο, που του έτρωγε τη ζωή και τον βασάνιζε ακόμη κι όταν ασκούσαν στη σκοποβολή με τους δύο γιους του.

Στο μισάωρο πάνω άρχισα να χασμουριέμαι. Ο ψυχίατρος μυρίζεται πάντα τη φύση του προβλήματος του ασθενή – αυτό που προκαλεί και στον ίδιο είναι η πιο ασφαλής διάγνωση. Στην προκειμένη περίπτωση, βαρεμάρα.

Ως νέος ψυχίατρος πίστευα πως θα τους έκανα όλους καλά. Στην πορεία έμαθα ότι ορισμένα πράγματα δεν μπορείς να τα γιάνεις!

Θα μπορούσα να διορθώσω τις ιδρωμένες παλάμες του, την πρόωρη εκοπερμάτωση, αλλά εκείνο το αυθόρμητο χασμουρητό που μου δημιουργήθηκε πριν ολοκληρωθεί η μισάωρη αφήγηση της ζωής του, παραδέχομαι πλέον, με την πείρα τόσων ετών άσκησης του επαγγέλματός μου, ήταν ακατανίκητο.

Τον συνόδεψα στην πόρτα και του έσφιξα το χέρι γυρίζοντάς το έτσι ώστε η δική μου παλάμη να είναι από πάνω. Μια χειραψία που κρατάω πάντα για τους καλούς πελάτες. Να τους δέσω. Μικρά ψυχιατρικά κόλπα για μεγαλοδικηγόρους.